

KRONIKA**Devetdeset let prof. dr. Matjaža Jeršiča**

Prva dela s področja geografije turizma in rekreacije so se v Sloveniji pojavila razmeroma pozno, saj to področje dolgo ni vzbudilo večjega zanimanja slovenskih geografov. Da so te vsebine postale deležne redne obravnave tudi s strani slovenske geografije, je v veliki meri zasluga prof. dr. Matjaža Jeršiča, ki je letos, tj. v letu 2024, praznoval svojo devetdesetletnico. Bil je prvi slovenski geograf, ki se je začel s tem področjem ukvarjati intenzivno in kontinuirano ter mu s tem postavil trdne temelje. Ne glede na to njegovo raziskovalno in pedagoško delo nikoli ni bilo omejeno zgolj na to področje.

Dr. Matjaž Jeršič je diplomiral leta 1960, leta 1962 pa se je zaposlil na tedanjem Inštitutu za geografijo univerze. V okviru doktorskega študija se je posvetil območju Bleda in leta 1965 uspešno zagovarjal doktorsko disertacijo z naslovom *Družbena geografija Blejskega kota*. Bled je že v 19. stoletju postal upoštevanja vreden turistični kraj in verjetno je preučevanje te pokrajine predstavljalo dodaten impulz, da se je dr. Jeršič kasneje posvetil raziskovanju turizma in rekreacije. To področje je že v šestdesetih letih obravnaval tudi v okviru več raziskovalnih nalog, katerih nosilec je bil. Njegovo strokovno delovanje je bilo v veliki meri povezano tudi s področjem prostorskega načrtovanja in leta 1970 se je vključil v pripravo strokovnih podlag za prostorski plan tedanje Socialistične republike Slovenije. Kasneje se je tudi zaposlil na Zavodu Socialistične republike Slovenije za regionalno prostorsko planiranje. Omeniti kaže tudi njegovo delovanje, povezano s prizadevanji za vzpostavitev novega, večjega Triglavskega narodnega parka, ki je bil potem ustanovljen leta 1981. Zelo pomembno področje njegovega udejstvovanja, ki je imelo dolgoročne posledice, je bilo njegovo pedagoško delo. Že leta 1974 je začel s tovrstnim delovanjem kot vabljeni predavatelj na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, leta 1982 pa se je zaposlil na Filozofski fakulteti ljubljanske univerze, na kateri je deloval vse do svoje upokojitve. Predaval je tudi na več drugih fakultetah. V okviru tega je bil mentor številnim študentom. Tako je pod njegovim mentorstvom nastalo kar 76 diplomskih del, pa tudi 8 magistrskih nalog in 3 doktorske disertacije. Njihova vsebina je bila povezana predvsem s področjem geografije turizma in rekreacije, tako da je tudi na ta način pomembno prispeval k okrepitvi tega vsebinskega področja v okviru geografije.

Dr. Matjaž Jeršič se je kljub svoji strokovni širini še posebej temeljito posvečal nekaterim raziskovalnim področjem, pri čemer se je več tematik lotil kot prvi v slovenskem prostoru. Med njimi je bilo obravnavanje izletniške oziroma bližnje rekreacije, s katerim se je začel ukvarjati že konec šestdesetih let in ga je preučeval vse do konca devetdesetih let. Tako so med drugim nastali znanstveni prispevki *Izletniška rekreacija mestnega prebivalstva in njeni prostorski učinki* (1971), *Izletniška rekreacija in njeni regionalni učinki v severovzhodni Sloveniji* (1973), *Prostorski učinki rekreacije prebivalstva Novomeške regije* (1984), *Bližnja rekreacija prebivalcev mesta Ljubljane* (1995) ter *Prostočasna funkcija Ljubljane in njene okolice* (2002). V okviru tega je leta 1998 izdal tudi monografsko publikacijo *Bližnja rekreacija prebivalcev Slovenije*, ki je predstavljala do tedaj najbolj temeljito in poglobljeno obravnavo tega pojava v slovenskem prostoru.

Čeprav se je ukvarjal s turizmom v različnih slovenskih pokrajinah, se je najbolj kontinuirano posvečal turizmu v alpskem svetu. Začetki njegovega zanimanja za to vsebinsko področje so povezani že z njegovim diplomskim delom *Pomen trajanja snežne odeje in reliefa za zimski turizem v Sloveniji*. K obravnavanju različnih relevantnih vprašanj, povezanih s turizmom v tem delu Slovenije, se je kasneje še velikokrat vračal, pri tem pa obravnaval različne tematike. Na vsebinsko raznovrstnost opozorijo že naslovi nekaterih del, na primer *Snežna odeja in reliefne značilnosti, glavna dejavnika razvoja zimskega turizma* (1966), *Zimsko-športni turistični kraji – razvojne možnosti in dileme* (1989) ali pa *Slovenske Alpe – kulturna pokrajina – naravni park – športna arena?* (1999). Bil je med prvimi, ki so opozarjali na različne dileme in probleme, s katerimi se sooča alpski turizem, na primer nezaželeni učinki turistične dejavnosti ali težave z zanesljivostjo snežne odeje.

V več svojih delih (tudi takšnih, objavljenih v tujini), se je posvečal problematiki prostorskega načrtovanja, predvsem v povezavi z rekreacijo in turizmom. Njegovo obravnavanje turizma in rekreacije je redno vključevalo tudi tovrstne vsebine, v več delih pa so bile te v ospredju. V ta okvir sodita na primer prispevka *Razvoj sodobne metodologije za prostorsko planiranje rekreacije* (1977) ter *Turistična rekreacija in urejanje prostora* (1997), najbolj celovito pa je to tematiko obravnaval v monografski publikaciji *Prostorsko planiranje rekreacije na prostem* (1999). V soavtorstvu z Milanom Naprudnikom je leta 1980 v Hannoveru v Zvezni republiki Nemčiji objavil tudi monografsko publikacijo *Raumplanung in der Sozialistischen Republik Slowenien* (Prostorsko načrtovanje v Socialistični republiki Sloveniji).

Še eno pomembno področje, s katerim se je ukvarjal, je bila problematika počitniških bivališč. Tako je konec šestdesetih let (leta 1968) v Geografskem vestniku izšlo njegovo delo *Sekundarna počitniška bivališča v Sloveniji in zahodni Istri*, ki je predstavljalo prvo temeljito obravnavo tega pojava v slovenskem prostoru. S tem pojavom se je ukvarjalo tudi njegovo delo *Učinki počitniških stanovanj na okolje* (1987). Tudi drugače je bil ta vsebinski vidik redno prisoten v njegovih raziskavah, med drugim tudi v raziskavah bližnje rekreacije.

Njegovo široko strokovno zanimanje je vplivalo na to, da je v delih obravnaval še več drugih aktualnih tematik, med katerimi lahko omenimo vpliv turizma na zaposlitveno strukturo turističnih krajev, vpliv turizma na razvoj naselij, primerjavo splošne in turistične razvitosti slovenskih občin ter turizem na kmetiji.

Rezultate svojega strokovnega dela je objavil v vrsti člankov in monografskih publikacij. Tako je objavil kar 63 znanstvenih člankov. Čeprav kvantitativni podatki nikakor niso ključno merilo, ta številka vendarle priča o njegovi veliki strokovni aktivnosti. Številne prispevke je objavil tudi na tujem, zlasti na nemškem govornem območju, na primer v revijah *Münchner Studien zur Sozial- und Wirtschaftsgeographie*, *Arbeitsmaterialien zur Raumordnung und Raumplanung*.

Pomemben segment njegovega dela je bila priprava učbenikov. Tako je bil avtor srednješolskih učbenikov *Osnove turizma* (1987) in *Turistična geografija* (1990) ter univerzitetnega učbenika *Turistična geografija* (1985), ki se je na inovativen in temeljit način lotil predstavitve tega področja. Po njegovi zaslugi je bila na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani tudi oblikovana študijska usmeritev Geografija turizma.

Omeniti je treba še njegovo sodelovanje pri pripravi turističnega vodnika *Slovenija*, ki je prvič izšel leta 1995, kasneje pa je doživel številne ponatise, ter različnih geografskih monografskih publikacij (na primer Geografski atlas Slovenije, Geografija Slovenije).

Dr. Matjaž Jeršič je s svojim več kot štiridesetletnim znanstvenim, strokovnim in pedagoškim delom pomembno sooblikoval slovensko geografijo in v njej pustil neizbrisno sled. To še zlasti velja za področje geografije turizma in rekreacije, saj jo je v slovenskem prostoru utemeljil prav on. Njegovo delo ostaja še kako relevantno tudi danes ter predstavlja pomemben in dragocen sestavni del dosežkov slovenske geografije.

Dejan Cigale